

A király, mint háziúr

Egy pesti ház, melyben nincsenek házbérgondok

FM
A feltámadás ünnepe után két héttel imém ránk köszönt a tavasz legszebb hónapjának, ábrándos lírai költők kedvelt májusának első napja, ez a naptárban nem piros számmal jelölt ünnepnap, amelyet csak a munkás-ság és a tavasz beköszöntésén ujjongó nyárs-polgári oszály avatott ünneppé. Nálunk Budapesten valami sajtóságon visszás jellege van ennek a május elseji ünnepnapnak. Az a sokgyermekes pesti családapa, aki ősi szokáshoz alkalmazkodva, husvét hétfőjén egész házanépével kivonul a zöldbe, hogy néhány üres üveggel és zsiros papirossal jelölje meg ott-tartózkodásának helyét a letaposott, kora tavasszal is sárgás pesti gyöpon és végül bőrig ázva érjen haza a levegőtlen udvari lakásba, már akkor rettegve gondol az elkövetkezendő elsejére. A tavasz ünnepe Budapesten egybe-esik a legerősebb házbérnegveddel, a pesti lakos kalendáriumának egyik legkellemle-nebb dátumával. Nemcsak a leg- költöz-ködés van május elsején a fővárosban, de ilyenkor lesznek aktualissá a sohasem remélt, de mindig félve várt „stájerolás”-ok és a nyomukba lépő fölmondások, a tavasz örö-meit rontó lakáskeresések.

A házbér. A husvét örömei, a kettős ün-nep békés pihenője között ez a keserű öröm-csepp zavarja meg a hangulatot e soklelkű

városnak majd minden házában. Mint valami láthatatlan kéz rajzolta Menetekel lebeg ez a nehéz és keserves pénzeket jelentő szó az ag-gódó lelkek előtt. A házbér, amit majd csak ezután kell kifizetni, szabja meg a husvét-i sonka nagyságát, ennek a kérdése dönti el, vajjon jegeskávéit kapnak-e a gyerekek a vá-rosligeti kávéházban, vagy pedig csak hazul-ról hozott vajaskenyeret fognak elfogyasztani valamelyik frissen mázolt padon.

A küszöbön álló májusra, a feltámadás ünnepén is házbérgondok közt tespedő család-apákra gondolunk, amikor az alábbiakban plasztikus fotografiát adunk arról a budapesti házról, amelynek egyik lakóját sem gyötrik — sem most, sem máskor — efféle gondok, ahol nem ismerik a felmondás és a kilakolta-tás szigorú intézményeit. Arról a kivételes házról beszélünk, amelyhez hasonló kevés akad ebben a városban, arról a házról, ame-lyik a legelőkelőbb gazdával dicsekszik, lévén az nem más, mint Magyarország koronás ki-rálya, I. Ferenc József.

A király háza. Nem az a budai várhegyről hűszkén és előkelően letekintő hatalmas pa-lota, amelyben a nemzet ad lakást uralkodó-jának, hanem az, amelyet a király építtetett a város szívében, hogy épp ug, mint más háziúr, negvedévenként fizetendő bérösszegek ellenében hátlékol adjon ama alattvalóinak, akiknek módjuk van e nem közönséges lak-bérek megfizetésére.

Ott áll elszigetelten más polgári paloták-tól, négy utcától elkerítve, a megifjodott öreg Belváros legszebb helyén, a Kossuth Lajos-

utcából kiszélesedő Kigyó-téren. Nemes re-naissance homlokzata nyugodt méltósággal te-kint az oldalt, valamivel távolabb álló méltó szomszédságra: Klotild főhercegnő monumen-tális bérházaira.

A király pesti bérházának topografiájára nem kell sok szót vesztegetni. Alig lehet em-ber Budapesten, aki ne tudná, hogy a Kigyó-tér 1. számú sárgás falu, nemes stílusú négy-emeletes palota a király háza. Hátsó homlok-zata a csöndes Curia-utcára nyílik, amelynek egész hosszát elfoglalja, itt is van egy kapuja, amelyet azonban alig használnak. Egyik olda-lon a Ferenciek-tere, a másikon a Veres Pálné-utca határolja a házat, amelynek 293.300 a te-lekkönyvi helyrajzi száma, mint ezt a kapu alatt kifüggesztett kékszinűre festett bádogtláb-lácska is mutatja. A telekkönyv hivatalos nyel-ve szerint a ház a „cs. és kir. legmagasabb alap” tulajdona.

A ház külsején semmi sem árulja el elő-kelő gazdáját, sem címer, sem korona nem ékeskedik a kapuja fölött, mint ez ősi arisz-tokraták vagy parvenü ujnemesek palotáin gyakran látható. Az üveggel fedett udvar két végében van egy-egy lépcsőház, a hozzájuk ve-zető bejárók mellett álló aranyozott bronz-kandeláberek tűnnek csak fel a figyelmes szem-lelőnek. A kandeláberek izzólámpáinak ku-pakja egy-egy gömb, rajta egyenesen álló ki-csiny kereszttel. Nem korona, nem hivatalos jelvény, de alighanem az országalma mása, pusztán mint szimbolum.

A palota — az ismert nevű Korb és Giergl építészek sikerült műve, voltaképpen két egy-mással összeépített és külsőleg szerves egészet

alkotó szárnyból áll. Mindegyik szárnyba külön fő- és melléklépcső és külön lift visz fel. A házban harmincnégy lakás van, de csak harminckét főbérletje van a királyi háziurnak: ketten két-két lakást bérelnék. A kapu alatt függő szabványos tábla, amely a lakók neveit tünteti fel a számozott csengőgombok fölött kivájt kis nyílás mögé erősített névjegyeken, futólagos pillantásra is beszédesen elárulja, milyen lakói vannak a király pesti házában.

Feltűnő mindenekelőtt és elsősorban ezt kell leszögezni: a lakók többsége az ugynevezett magasabb értelmiségi osztályból kerül ki. Ime egy kis statisztika. A harminckét lakó között van három orvos, két ügyvéd, négy minisztériumi hivatalnok, két képviselő — munkapárti képviselő természetesen — négy egyetemi tanár, két vasutigazgató, két földbirtokos, két banktisztviselő, egy gyáros, egy színész és négy kereskedő. Mindegyik lakásnak magánember a bérletje, csak az első emelet 3. számú lakását bérlő jogi személy: a Magyar Automobil-Club.

Mikor néhány héttel ezelőtt szerte a fővárosban lázas munkával folyt a munkanélküliek összeírása, e sorok írója járt azzal a bizottsággal házról-házra, amelyik a Belvárosban látogatta sorra a tömeglakásokat, a legszörnyűbb promiscuitásnak sosem sejtett, feltételezni nem mert tanyáit. A Molnár-utca Képiró-utca, Szerb-utca vidékét, a belvárosi tömeglakásoknak ezt a negyedét méltóságos nyugalommal szegélyezi a magyar királynak a Kigó-téren álló háza. Itt nincs nyomor, nincs munkanélküliség, legfeljebb csak munkátlanság. A legkisebb lakás is négy szobából áll és egy lakónak sincs itt albérletje.

A földszinten előkelő üzletek sorakoznak egymás mellett. Utcára nyílik valamennyi, az ilyen bérházat nem nagy művészet gazdaságosan kihasználni. Van virágkereskedés, fűzős és keztübs bolt, fehérnemű-üzlet, kézimunka bolt, órás, ékszerész, kárpitos, vendéglő, fűszeres, szabó, csemegekereskedés, kávéüzlet, cipős bolt, grammofon raktár. A félemeleten férfiszabó-műtermek férnek meg békésen egymás mellett és a teljesség kedvéért meg kell említeni, hogy van a király házában egy Kohn nevű lakója is a negyedik emeleten. Az általános külső benyomás, amit a király házáról nyerünk, tehát nem különb, mint amit bármely más, nagyobb szabású pesti bérpalota nyújthat.

Hogy nem közönséges gazdája van a háznak, azt a kandeláberek keresztjein kívül a félemelet egyik lakásának felirata árulja el. „Házkezelőség.“ A nagy bérpalota ügyeit külön hivatal végzi, amelynek élén Grassl Hugó királyi tanácsos, a király ráckevei uradalmának jószágigazgatója áll. A király pesti bérházának ügykezelése ugyanis egyesítve van „a felséges uralkodó család alapítványai ráckevei uradalmának cs. és kir. főtisztviselőivel.“ A tanácsos ur, nemkülönben a ház alkalmazottjai, a portás, liftkezelő, nem udvari alkalmazottak. A király, mint munkaadó, ez esetben magánemberi minőségben szerepel, az udvartartásnak nincs köze ezekhez a jövedelmi forrásokhoz.

A házkezelősnél érdeklődtünk a király házában jövedelmezősége és egyéb ügyei felől. Meglehetősen tartózkodással kaptuk a feleleteket, ezek az emberek fáznak a nyilvánosság előtt.

— A házat Grassl Hugó tanácsos kezeli. Sok dolga nincs vele, mert itt a lakók nem adnak gondot az embernek. Csupa előkelő, jó-módu ember lakik a házban. A bérnegyed idején mindegyik pontosan megfizeti lakbéréit, hátralékban nem marad soha egyik sem. A lakók ritkán változnak. A legtöbbje a ház felépítése óta lakik itt. Ritka a felmondás, ritkaság a költözködés.

— És a stájerolás?

— Az is ritka. A lakberek meglehetősen magasra vannak szabva. A legolcsóbb lakás négyezer korona, de van sok tíz-tizenkétezer koronás lakás is a házban. Néhány évvel ezelőtt, mikor a lakások értéke rohamosan emelkedett, a királyi bérpalota házkezelősége is emelte a lakások és üzlethelyiségek béreit tízenöt-husz százalékkal, az emelés azonban nem okozott nagyobb emóciókat. Elfogadta mindenkit. Azóta nem volt emelés, csak ha néha megürül egy-egy lakás, az újból való kiadásnál természetesen néhány száz koronával drágábban adják ki.

Milyen harmónikus, csendes és előkelő az élet a király házában. Itt senki sem retteg már husvétkor az elkövetkezendő fertály elől, itt nincsenek gondok, házmesterekkel való veszekedések, fülledt levegőjü udvari vackok. Nemes nyugalom, előkelő tónus van ebben a házban, ahol minden lakó a maga független, gond nélküli gazdája, valamennyinek pedig a gazdája a legelső magyar ember. Ez a király háza.